

Kursplan

Fakulteten för samhällsvetenskap
Institutionen för didaktik och lärares praktik

1YL003 Yrkeslärande, kunskapsutveckling och specialpedagogik, 15 högskolepoäng

Vocational Learning, Knowledge and Special Education, 15 credits

Ämnesgrupp

Utbildningsvetenskap/didaktik allmänt

Nivå

Grundnivå

Fördjupning

G1N

Fastställande

Fastställd 2012-02-06

Senast reviderad 2017-01-30 av Institutionen för utbildningsvetenskap. Kurslitteraturen har reviderats och examinationsformerna förtydligats.

Kursplanen gäller från och med vårterminen 2017

Förkunskaper

Grundläggande behörighet samt kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper förvärvade genom yrkeserfarenhet, högskoleutbildning eller annan eftergymnasial utbildning.

Verksamhetsförlagd utbildning i kursen 1YL002 Yrkesläraren och eleven

Mål

Efter avslutad kurs skall den studerande kunna:

- beskriva särdragen i det egna yrkeskunnandet samt illustrera hur dess teoretiska och erfarenhetsgrundade aspekter kan beskrivas i relation till andra yrken och till yrkeslärande
- i anslutning till det egna yrkesområdet och med utnyttjande av pedagogisk teori och didaktiska överväganden argumentera för val vid planering och genomförande av lärsituationer
- redogöra för olika perspektiv på lärande och utveckling, samt kritiskt diskutera hur elevers skilda villkor kan påverka deras möjligheter till lärande
- redogöra för och problematisera lärande och socialisation i ett livslångt perspektiv med hjälp av begrepp såsom identitet, genus, klass och etnicitet
- förklara och kritiskt förhålla sig till begrepp och fenomen rörande normalitet och avvikelse i relation till inkluderings- och exkluderingsfenomen i skola och utbildning och redogöra för vilka konsekvenser detta får på organisations-, grupp och individnivå
- redogöra för specialpedagogiska perspektiv och förklara deras pedagogiska innebörder för att motsvara läraruppdragets krav på att kunna möta elevers olikheter i den pedagogiska verksamheten
- tillämpa forskningsetiska principer vid planering av undersökning, samt använda

sig av intervju och observation som metod för insamling och underlag för analys av data

Innehåll

Kursen utgår från den studerandes tidigare yrkeserfarenheter, och den studerandes eget lärande står i centrum. Kursens innehåll behandlar teorier om lärande, allmäntdidaktik och yrkesinriktad didaktik, med tonvikt på lärmiljöer och undervisning i gymnasieskolans yrkesutbildningar. I kursen får kursdeltagarna med utgångspunkt i beskrivningar av den egna erfarenhetsgrundade kunskapen och yrkeslärandet utveckla verktyg för att knyta an till yrkesdidaktiska konsekvenser för undervisningen och att möta elevers olikheter.

Kursen betonar individens utveckling och betydelsen av skilda sociala villkor i en pedagogisk kontext. Relationen skola – individ – samhälle analyseras avseende reproduktionsmönster där genus, klass och etnicitet intar en central plats. I kursen behandlas även ungdomar som grupp och ungdomsbegreppets granskas i ett historiskt, socialt och kulturellt sammanhang, vilket knyts till frågor om socialisation och identitetsskapande, samt hur detta kan relateras till elevers lärande och utveckling. Digitala medier och deras betydelse för ungdomars meningsskapande problematiseras, liksom tänkbara konsekvenser av att använda sig av digitala medier i ungdomars läroprocesser.

Kursen innehåller olika teorier om normalitet och avvikelse. Företeelser som diagnostisering och kategorisering av elever behandlas ur både historiska och aktuella samhälleliga perspektiv. Vidare behandlas vilka funktioner denna diagnostisering och kategorisering av elever fyller på grupp- och organisationsnivå, samt vilka konsekvenser densamma får för elevers utveckling och identitetsskapande. Olika normalitetsbegrepp diskuteras, och hur skolan som institution bidrar till att skapa föreställningar om normalitet och avvikelse inom olika områden.

Särskilt fokus riktas mot specialpedagogisk kunskap och stödinsatser med koppling till social utsatthet och funktionshinder i det pedagogiska arbetet. Specialpedagogiska perspektiv problematiseras, och möjligheter att kunna förebygga och undanröja skolvårigheter i undervisningen granskas och värderas med hänvisning till uppdraget att skapa demokratiska läroprocesser. Den pedagogiska verksamhetens organisering belyses utifrån ett relationellt perspektiv där både kognitiva och emotionella dimensioner beaktas i undervisningen. Kritiska aspekter gällande arbetet med åtgärdsprogram bearbetas och analyseras och hur detta kan relateras till att kunna främja en ökad måluppfyllelse för elever i behov av särskilt stöd.

I kursen läses skönlitteratur som behandlar elevers skiftande sociala villkor och ofta komplicerade uppväxtvillkor, vilket syftar till att utveckla en fördjupad förståelse inför det komplexa professionsuppdraget att kunna möta elevers olikheter och finna varierande och kreativa pedagogiska strategier.

Professionsbas och professionell progression

I kursen fördjupas förståelsen av begreppet yrkeskunnande genom att diskutera och problematisera lärares yrkeskunnande med hjälp av vetenskapliga studier av lärarprofessionalitet, genom observation av och möten med lärare, och genom reflektion över den egna erfarenhetsgrundade yrkeskunskapen.

I kursen får den studerande en fördjupad bild av läraryrkets komplexitet, med betoning på sådana områden av verksamheten som rör elevers hälsa, studiesociala situation och olika former för stöd och resurser för elever, som t ex åtgärdsprogram och individuella studieplaner.

Vid sidan om att studera lärmiljöer och undervisning, riktas uppmärksamheten mot specialpedagogiska behov och de möjligheter som lärare har att uppmärksamma och möta elevers olikheter i den pedagogiska verksamheten.

Vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig progression

Projektarbetet i kursen syftar till att beskriva och belysa ungdomars yrkeslärande med utnyttjande av de teoretiska perspektiv som presenteras via litteratur och föreläsningar. I kursen utvecklas den studerandes förmåga att planera och delta i projektarbete, liksom att använda dialogseminariemetoden för datainsamling rörande praktisk kunskap och yrkeskunnande. Den forskningsmetodiska träningen betonar forskningsetiska principer och att använda intervju som metod för insamling och underlag för kvalitativ analys av data.

Undervisningsformer

Undervisningen bedrivs i form av verksamhetsförlagd utbildning, föreläsningar, projektarbete, litteraturstudier, seminarier mm. Samarbete och projektorienterat arbetssätt utgör grunden för kunskapsinhämtandet. Arbetssätten förutsätter att den studerande är aktivt deltagande i både individuellt arbete och i grupp.

Undervisningen bedrivs på svenska.

Examination

Kursen bedöms med betygen Underkänd, Godkänd eller Väl godkänd. Examinationen sker genom loggbok, två seminarier, observationsuppgift, gruppuppgift, paruppgift, reflektionsprotokoll och två skriftliga individuella inlämningsuppgifter. VFU examineras i samråd med VFU-lärare i verksamheten. För momentet verksamhetsförlagd utbildning används betygen Godkänd eller Underkänd.

För betyget Godkänd krävs att kursens mål är uppnådda. För betyget Väl godkänd krävs att den studerade erhållit betyget Väl godkänd på de båda skriftliga individuella inlämningsuppgifterna.

Den som har underkänts på VFU har rätt att genomföra VFU:n ytterligare en gång.

Kursvärdering

Under kursens genomförande eller i nära anslutning till kursen genomförs en kursvärdering. Resultat och analys av kursvärderingen ska återkopplas till de studerande som genomfört kursen och de studerande som deltar vid nästa kurstillfälle. Kursvärderingen genomförs anonymt.

Övrigt

Eventuella merkostnader i samband med kursen bekostas av den enskilde studerande.

Kurslitteratur och övriga läromedel

Aspelin, Jonas. (2003). *Zlatan, Caligula och ordningen i klassen. En interaktionistisk analys*. Lund: Studentlitteratur, (174 s). ISBN: 9789144030272

Asp Onsjö, Lisa. (2014). "Specialpedagogik i en skola för alla – att arbeta med elever med skolsvårigheter." I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (senaste upplagan) *Lärande, Skola, Bildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur, (16 s). ISBN: 978-91-27-13602-1

Bunar, Nihad. (2014). "Utbildning och mångkulturalitet –i det globala samhället." I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (2010). *Lärande, SkolaBildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur, (15 s). ISBN: 978-91-27-13602-1

Dimenäs, Jörgen (red.).(2007). *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metod*. Stockholm: Liber, (35 s). ISBN: 9789147084210

Eriksson, Robert. (2014). "Den sociala selektionen till högre utbildning – restriktioner och val." I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (2010). *Lärande, Skola, Bildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur, (21 s). ISBN: 978-91-27-13602-1

Didaktik – grundbok för lärare. STOCKHOLM: NATUR & KULTUR, (21 s). ISBN: 978-91-27-13602-1

Hammarén, Maria. (2005). *Skriva – en metod för reflektion*. Stockholm: Santéus förlag, (55 s). ISBN: 9789189449831

Hansson, Thomas. (2009). *Didaktik för yrkeslärare*. Lund: Studentlitteratur, (230 s). ISBN: 9789144057712

Karlsudd, Peter. (2007). The "Narrow" and the "Wide" Activity: The Circumstances of Integration. *The International Journal of Disability, Community & Rehabilitation*. Volume & No 1, (9 s). Tillgänglig på Internet.

Klope, Eva. (2015). *I skuggan av ett yrke – om gymnasieelevers identitetsskapande på hantverksprogrammet frisör*. Stockholm: Stockholms universitet, (170 s). ISBN: 978-91-764. Tillgänglig på Internet.

Liberg, Caroline. (2014). "Den didaktiska reliefen – att vara lärare". I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (2010). *Lärande, Skola, Bildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur, (21 s). ISBN: 978-91-27-13602-1

Lindqvist, Rafael. (2016). Funktionshinder. I: Edling, Christofer & Liljeros, Fredrik (red.) *Ett delat samhälle – makt, intersektionalitet och social skiktning*. Stockholm: Liber, (27 s). ISBN: 9789147112821

Phillips D.C. & Soltis, Jonas. (2010). *Perspektiv på lärande*. Stockholm: Norstedts, (185 s). ISBN: 9789144101743

Skolverket (2014). *Allmänna råd arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*. Stockholm: Skolverket, (80 s). ISBN: 978-91-7559-116-2. Tillgänglig på Internet.

Skolverket (2009). *Att planera för barn och elever med funktionsnedsättning*. Stockholm: Skolverket, (ca140 s). ISBN: 978-91-7559-195-7. Tillgänglig på Internet.

SOU 2010:64. *Se de tidiga tecknen forskare reflekterar över sju berättelser från förskola och skola*. Stockholm: Fritze, (158 s). ISBN: 9789138234440. Tillgänglig på Internet.

Säljö, Roger.(2014). "Den lärande människan teoretiska traditioner." I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (2010). *Lärande, Skola, Bildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur, (59 s). ISBN: 978-91-27-13602-1

Wernersson, Inga. (2014). "Om genusordning förr och nu – betydelsen av utbildning." I: Lundgren, Ulf P, Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red) (2010). *Lärande, Skola, Bildning – grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur, (22 s). ISBN: 978 9127-13602-1

Widqvist, Stefan. (2014). *Tankebok för yrkesläraren: om yrkeslärarens utbildning, arbete och dess utgångspunkter*. Nyköping: Förlaget Trädet, (195 s). ISBN: 9789188470768

Valbar skönlitteratur till kursmomentet social utsatthet och funktionshinder (ca 300 s).